

Sviktet: Lise (22) ble flyttet i fosterhjem til et fremmed sted, helt uten nettverk. Der ble hun seksuelt misbrukt på det groveste. – De lekte med livet mitt. Det var liksom ikke så nøye, virker det som, sier Lise i dag.
Foto: TOM BENJAMINSEN/iTromsø

Ble fosterfar til tross for

Barnevernstjenesten ble advart om at «Lises» nye fosterfar hadde vært involvert i en overgrepssak. Påstandene ble ikke sjekket. Fire år senere ble fosterfaren dømt for seksuelt misbruk av jenta.

«De skulle passe på meg og plassere meg i et godt fosterhjem. I stedet plasserer de meg hos en overgriper».

LISE, i anmeldelsen av Tromsø kommune

Nylig anmeldte Lise (22) barnevernet i Tromsø kommune for det hun mener er en stor urett som er gjort mot henne.

I anmeldelsen, som er levert 8. november i år, skriver Lise (ikke hennes virkelige navn): «De skulle passe på meg og plassere meg i et godt fosterhjem. I stedet plasserer de meg hos en overgriper». Tre år er gått siden fosterfaren ble dømt i 2008.

Barneverntjenesten ble varslet om at fosterfaren skal ha vært innblandet i en overgrepssak, og at han skal ha røyket hasj. Dette fremkommer også i saksdokumentene i Lises egen barnevernmappe. I et referat fra et fosterhjemsbesøk, hvor Lise

selv også var tilstede, heter det: «Barneverntjenesten tar opp at det er kommet reaksjoner på at NN (fosterfaren red.anm.) er godkjent som fosterhjem da det er sagt at han røyker hasj, samt at det er sagt at han skal være innblandet i et overgrep uten at det er sagt noe om hva slags overgrep.»

Advarslene

Barnevernstjenesten sier altså ikke bare at de har fått én bekymringsmelding, men flere reaksjoner. Adresseavisen har snakket med to personer som bekrefter at de advarte barnevernet. Den ene er Lises biologiske mor, som hadde kjennskap til fosterfaren fra tidligere. Den

andre var Lises tidligere fostermor, som selv ikke kjente til den nye fosterfaren, men som ble kontaktet av en annen mor. Denne moren sa at de ikke måtte finne på å plassere henne hos denne mannen, fordi han hadde begått overgrep tidligere.

Når Adresseavisen kontakter varsleren, bekrefter hun at hun at hun gikk til barnevernet den gangen, men at hun ble beroliget fordi det ble sagt at barnevernet skulle undersøke saken.

– Nå vet jeg jo at det trolig ikke skjedde. Slik kan man ikke ha det. Den aller minste mistanke må graves i, til det ikke er mer å grave i, før man plasserer et barn som er så sårbar i ut-

gangspunktet, understreker hun i dag.

Adresseavisen har også vært i kontakt med en tredje kilde, som har kjent fosterfaren i mange år. Ifølge ham, skal fosterfaren også tidligere ha forgrepet seg på unge jenter.

Dersom barnevernet hadde gått etter disse og tilsvarende opplysninger de fikk den gangen, er det svært tvilsomt at de ville plassert Lise hos denne mannen.

Den første bekymringsmeldingen kom før Lise flyttet til fosterfaren. Adresseavisen har gått gjennom Lises mappe i barnevernet, og utover referatet fra møtet der de spør fosterfaren om overgrepsanklagene, er det ingen spor etter hva barnevernet eventuelt har foretatt seg for å sjekke mistankene. Bekymringsmeldingene de mottok, er heller ikke journalført.

Lises fosterfar hadde imidlertid ingen problemer med å svare

«De har ikke gått noe grunnopplæring, men føler heller ikke behov for det.»

BUFETAT om fosterfamilien

– Saken er derfor svært beklagelig for oss og noe vi må dra lærdom av.

ELIZABETH KRÆMER,
enhetsleder
Tromsø kommune

Hva foretok barnevernet seg da de fikk informasjon om at fosterfar skal ha vært innblandet i en overgrepssak?

– Vi kjenner ikke til om opplysningene ble drøftet med andre instanser. Barneverntjenestens rutiner i dag vedrørende opplysninger om seksuelle overgrep, ville ha medført at en ikke ville ha drøftet opplysningene med fosterfar direkte. Barneverntjenesten ville derimot ha drøftet ryktene med politiet eller eventuelt andre samarbeidspartnere, skriver enhetsleder Elizabeth Kræmer.

munen oppnevnte tilsynsfører. Tromsø purret flere ganger på at tilsynsfører måtte oppnevnes. Etter at tilsynsfører var oppnevnt, opplyste hun at det var vanskelig å få snakke med barnet alene. Tilsynsfører skal under tilsyn så vidt mulig snakke med barnet alene, og barneverntjenesten vurderer at det er uheldig at dette ikke skjedde i denne saken.

– Hvorfor fikk fosterfar selv anbefale tilsynsfører?

– Vi har ikke klart å finne ut av hvordan dette konkret ble håndtert.

mistanker om overgrep

på det barneverntjenesten tar opp på besøket i 2004.

Fosterfar uforstående

Under besøket sier han til barnevernet at det med hasjrøyking har fulgt ham fra ungdomstiden, at han var ganske vill, men at han har vært åpen på dette. «Når det gjelder overgrep vet han ikke hva det kan være snakk om,» heter det i referatet.

Det går frem av dokumentene at fosterfamilien ikke gjennomgikk såkalte PRIDE-kurs, som skal kvalitetssikre fosterhjemmet. Som det heter i et dokument fra det statlige barnevernet, Bufetat, i 2005: «De har ikke gått noe grunnopplæring, men føler heller ikke behov for det».

Til tross for advarslene i forkant, fikk ikke Lise tilsynsfører. Ikke det første året, ikke det andre. Først etter tre år ble det oppnevnt en person i kommunen der Lise var plassert. Denne per-

sonen var imidlertid anbefalt av fosterfar selv, og var en god nabo av familien.

Betror deg til venninne

Lise er akkurat fylt 15 år da hun kommer til sine nye fosterforeldre. Hun har vokst opp i et hjem med rus. Det er svært gode rapporter om Lise den første tiden i fosterhjemmet. Men etter at hun har bodd der i nesten to år, reiser fostermor bort. Da beføler fosterfar henne for første gang. Dette gjentar seg noen måneder senere. Da hun er 17 gjennomfører fosterfaren samleie med henne for første gang. Lise sier det gjør vondt, også dagen etterpå, men overgrepene

fortsetter.

Det hele kommer frem da Lise betror seg til sin beste venninne. Venninnen overtaler Lise til å bli med til helsesøsteren. Venninnen forteller helsesøsteren hva Lise har sagt. Da har Lise flere ganger tidligere antydning overfor helsesøsteren at hun hadde noe å fortelle, men at hun ikke tør. Helsesøster varsler barnevernet og fosterfaren blir tiltalt.

– Sårbar jente

Fosterfaren blir dømt og i lagmannsretten blir det påpekt at Lise avga en detaljert og troverdig forklaring. De konstaterer også: «Saken er av flere grunner alvorlig. Som tiltalte var kjent

med, var fornærmede en sårbar jente. Foreldrene ble fratatt omsorgen da hun var elleve år, og hun har etter det et avbrutt fosterhjemsopphold bak seg. Da hun 15 år gammel kom til sitt nye fosterhjem relativt langt unna der hun tidligere har bodd, kjente hun ingen. Tiltaltes seksuelle overgrep ble altså begått overfor en sårbar og noe umoden jente, som han var betrodd et stort ansvar for.»

Til tross for rettens betraktninger omkring hvor alvorlig forholdene er, blir fosterfaren idømt fengselsstraff på åtte måneder. Han må betale Lise 60 000 kroner i oppreisning.

– Latterlig straff

– Nå kjenner jeg at det de gjorde, var å leke med livet mitt. Det var liksom ikke så nøye, virker det som, sier den 22 år gamle Lise i dag.

Hun har forsøkt å få en beklagelse fra Tromsø kommune, og

møtt i forliksmøte for snart et år siden. Men ennå har hun ikke fått svar.

– Det er respektløst. Jeg er forbannet og har mistet troen på at de ønsker å gjøre opp for seg. Ved å ikke gjøre det, føler jeg at kommunen svikter meg enda en gang. Livet mitt står på en måte på vent til de har tatt dette ansvaret.

– Hva synes du om straffen på åtte måneder?

– Det er latterlig lite. Jeg har ikke veldig tro på rettssystemet. Men han ble dømt, og det var det viktigste for meg.

– Kan du si hva det som skjedde har gjort med livet ditt?

– Jeg går til psykolog, har vært innlagt på psykiatrisk, sliter med selvmordstanker og er sykmeldt. Hvis dette ikke hadde skjedd, er jeg overbevist om at jeg hadde klart å stå i en jobb og ta høyere utdanning. Jeg håper inderlig barnevernet lærer av denne saken.

«Når det gjelder overgrep vet han ikke hva det kan være snakk om.»

BARNEVERNET i referat om fosterfar

Kommunen beklager: Lise ble misbrukt av fosterfaren. For første gang beklager nå kommunen at hun led overlast under deres omsorg. Foto: PRIVAT

- En svært beklagelig sak

Tidligere har Tromsø kommune sagt nei til å gi Lise erstatning. Nå vurderer kommunen saken på nytt.

Kommunen erkjenner sitt ansvar i et skriftlig svar på Adresseavisens spørsmål om Lises sak: «Barnet i den foreliggende saken har lidd overlast i fosterhjemmet som ingen barn skal oppleve. Barnet var i denne perioden under barneverntjenesten i Tromsø sin omsorg. Saken er derfor svært beklagelig for oss og noe vi må dra lærdom av».

- Hva foretok barnevernet seg da de fikk informasjon om at fosterfar skal ha vært innblandet i en overgrepssak?

- Vi kjenner ikke til om opplysningene ble drøftet med andre instanser. Barneverntjenestens rutiner i dag vedrørende opplysninger om seksuelle overgrep, ville ha medført at en ikke ville ha drøftet opplysningene med fosterfar direkte. Barneverntjenesten ville derimot ha drøftet ryktene med politiet eller eventuelt andre samarbeidspartnere, skriver enhetsleder Elizabeth Kræmer.

- Saken er derfor svært beklagelig for oss og noe vi må dra lærdom av.

ELIZABETH KRÆMER,
enhetsleder
Tromsø kommune

- Hvorfor gjennomførte fosterforeldrene aldri grunnopplæring?

- Fosterfar ble tilbudt grunnopplæring, men det passet ikke for ham å delta. Det er viktig å understreke at fosterforeldre ikke er pliktige å delta på slik opplæring.

- Hvorfor tok det tre år før jenta fikk tilsynsfører?

- Barneverntjenesten i Tromsø henvendte seg til oppholdskommunen da barnet flyttet til fosterhjemmet og ba om at kommunen oppnevnte tilsynsfører. Tromsø purret flere ganger på at tilsynsfører måtte oppnevnes. Etter at tilsynsfører var oppnevnt, opplyste hun at det var vanskelig å få snakke med barnet alene. Tilsynsfører skal under tilsyn så vidt mulig snakke med barnet alene, og barneverntjenesten vurderer at det er uheldig at dette ikke skjedde i denne saken.

- Hvorfor fikk fosterfar selv anbefale tilsynsfører?

- Vi har ikke klart å finne ut av hvordan dette konkret ble håndtert.

ker om overgrep

midlertid anbefalt av
v, og var en god nabo

til venninne

urat fylt 15 år da hun
sine nye fosterfor-
har vokst opp i et
us. Det er svært gode
m Lise den første ti-
hjemmet. Men etter
bodd der i nesten to
stermor bort. Da be-
far henne for første
e gjentar seg noen
enere. Da hun er 17
rer fosterfaren sam-
enne for første gang.
t gjør vondt, også da-
a, men overgrepene

fortsetter.

Det hele kommer frem da Lise betror seg til sin beste venninne. Venninnen overtaler Lise til å bli med til helsesøsteren. Venninnen forteller helsesøsteren hva Lise har sagt. Da har Lise flere ganger tidligere antydnet overfor helsesøsteren at hun hadde noe å fortelle, men at hun ikke tør. Helsesøster varsler barnevernet og fosterfaren blir tiltalt.

- Sårbar jente

Fosterfaren blir dømt og i lagmannsretten blir det påpekt at Lise avga en detaljert og troverdig forklaring. De konstaterer også: «Saken er av flere grunner alvorlig. Som tiltalte var kjent

med, var fornærmede en sårbar jente. Foreldrene ble fratatt omsorgen da hun var elleve år, og hun har etter det et avbrutt fosterhjemsopphold bak seg. Da hun 15 år gammel kom til sitt nye fosterhjem relativt langt unna der hun tidligere har bodd, kjente hun ingen. Tiltaltes seksuelle overgrep ble altså begått overfor en sårbar og noe umoden jente, som han var betrodd et stort ansvar for.»

Til tross for rettens betraktninger omkring hvor alvorlig forholdene er, blir fosterfaren idømt fengselsstraff på åtte måneder. Han må betale Lise 60 000 kroner i oppreisning.

- Latterlig straff

- Nå kjenner jeg at det de gjorde, var å leke med livet mitt. Det var liksom ikke så nøye, virker det som, sier den 22 år gamle Lise i dag.

Hun har forsøkt å få en beklagelse fra Tromsø kommune, og

møtt i forliksmøte for snart et år siden. Men ennå har hun ikke ikke fått svar.

- Det er respektløst. Jeg er forbannet og har mistet troen på at de ønsker å gjøre opp for seg. Ved å ikke gjøre det, føler jeg at kommunen svikter meg enda en gang. Livet mitt står på en måte på vent til de har tatt dette ansvaret.

- Hva synes du om straffen på åtte måneder?

- Det er latterlig lite. Jeg har ikke veldig tro på rettssystemet. Men han ble dømt, og det var det viktigste for meg.

- Kan du si hva det som skjedde har gjort med livet ditt?

- Jeg går til psykolog, har vært innlagt på psykiatrisk, sliter med selvmordstanker og er syk-meldt. Hvis dette ikke hadde skjedd, er jeg overbevist om at jeg hadde klart å stå i en jobb og ta høyere utdanning. Jeg håper inderlig barnevernet lærer av denne saken.

**et gjelder overgrep vet han ikke
t kan være snakk om.»**

T i referat om fosterfar

Det var bare jeg som ne passe mormor»

or mistet omsorgen for sin egen datter på grunn av rusmisbruk. Men da Karianne ble
vernet nettopp mormor som fostermor.

2011

Tekst: Lajla Ellingsen
lajla.ellingsen@adresseavisen.no
Tekst: Mari K. By Rise
mari.by.rise@adresseavisen.no
Foto: Kim Nygård
kim.nygard@adresseavisen.no

Fra hun var liten, tok Karianne ansvaret for den svært syke mormoren – som misbrukte medikamenter. Nå har Kariannes advokat varslet mulig erstatningssøksmål mot kommunen.

Mars 1992: Karianne er bare noen måneder gammel og bor sammen med sin rusavhengige mor. Men hun tilbringer også mye tid hjemme hos mormoren sin. Nå er faren til jenta bekymret for hvordan datteren har det – både hos moren og bestemoren. Når han ringer hjem til Kariannes mormor hører han skrik og fyllebråk i bakgrunnen, og han forteller barnevernet at moren til Karianne selv har vokst opp i et alkoholikerhjem. Dette er første gang barnevernet varsles om de vanskelige forholdene hjemme hos Kariannes mormor.

Glad i mormor

Adresseavisen møter Karianne (19) hjemme hos den nye fosterfamilien. Jenta forteller at hun har det godt nå, men fremdeles holder hun fosterforeldrene under konstant oppsikt. Hun går til psykolog en gang i uka, og når fostermor henter henne, snakker de seg gjennom ting. Sammen har de pratet ut om rusmisbruk, redsel og død.

– Jeg var veldig glad i mormor. Hun var en dame som den ene dagen kunne vaske rundt i hele huset, mens hun andre dager lå syk og utslitt på sofaen. Mormor var nok alkoholiker, og ruset seg også på andre måter. Men jeg har gode minner også. Hun holdt rundt meg når det var tordenvær, tok meg på fanget og var god med meg, forteller Karianne.

Karianne sliter ennå på skolen, men hun har som mål å bli sykepleier.

September 1993: Samboeren til mormoren melder en bekymring til barnevernet. Han forteller at moren til Karianne stadig sprekker og er på fylla i dagevis. Til slutt henter han og mormoren til Karianne jenta hjem til seg. De gjør en avtale med moren om at

søke hvordan den nå fem år gamle jenta har det.

I dag forteller Karianne at hun tok ansvar for mormor og helsa hennes helt fra hun var ganske liten. Mormoren slet blant annet med alvorlig astma og fibromyalgi, og hun hadde ofte pusteproblemer. Samtidig var hun avhengig av sterke medisiner.

– Jeg måtte passe på mormor hele tida. Hun var veldig syk og det var vanskelig å få sove på natta. Mormor hadde astma og fikk ikke puste. Jeg husker jeg lå og lyttet etter pusten hennes, sier Karianne. Hun ordnet seg som regel med mat selv. Det ble mye «Rett i koppen» med varmt vann fra springen. Og julefeiring ble det dårlig med de siste årene.

Det blir stille igjen – ett helt år.

Godkjennes som fosterhjem

Da ønsker mormoren formelt å bli fosterhjem for barnebarnet, og hun krever å få etterbetalt for de årene hun har hatt jenta. Tre måneder senere godkjenner barnevernet den syke mormoren som fosterhjem. Da er Karianne sju år.

Det fins ingen dokumenter som viser hvilke undersøkelser som er gjort forut for denne avgjørelsen. Ifølge mappen til Karianne, er det ikke foretatt noen hjemmebesøk. Det fins ingen notater fra eventuelle samtaler med Karianne.

Det fins heller ingen helseerklæring angående mormorens tilstand i Kariannes mappe.

Det tar et helt år før barnevernet innkaller Karianne og mormoren til samtale for å undersøke om omsorgssituasjonen er tilfredsstillende. Det tar to år før en tilsynsfører blir utnevnt, og ett år senere kommer det fram at mormoren aldri hørte noe fra denne tilsynsføreren.

Våken og redd

I dag forteller Karianne at hun var mye alene. Hun fikk sjelden eller aldri ha venner på besøk. Men det var mye festing, og mormorens venner var mye inn og ut av huset – i tillegg til Kariannes rusavhengige mor.

– Noen kom og ga mormor tabletter. Jeg var ikke noe glad i dem, de oppførte seg ikke bra. Da gikk jeg inn på rommet mitt og lukket døra. Det hendte ofte at jeg våknet. Av at

«Det var bare kunne passe

Kariannes mormor mistet omsorgen for sin egen da
født, valgte barnevernet nettopp mormor som foster

6 | Ukeadressa
Lørdag 17. desember 2011

Glemt: Karianne vokste opp i fosterhjem hos mormoren sin, som var svært syk og rusavhengig. Hun var veldig glad i mormoren, men måtte ta ansvaret for henne alene i mange, mange år. Barnevernet selv erkjenner at deres oppfølging av jenta har vært dels fraværende og mangelfull.

hun fosterforeldrene under konstant oppsikt. Hun går til psykolog en gang i uka, og når fostermor henter henne, snakker de seg gjennom ting. Sammen har de pratet ut om rusmisbruk, redsel og død.

– Jeg var veldig glad i mormor. Hun var en dame som den ene dagen kunne vaske rundt i hele huset, mens hun andre dager lå syk og utslitt på sofaen. Mormor var nok alkoholiker, og ruset seg også på andre måter. Men jeg har gode minner også. Hun holdt rundt meg når det var tordenvær, tok meg på fanget og var god med meg, forteller Karianne.

Karianne sliter ennå på skolen, men hun har som mål å bli sykepleier.

September 1993: Samboeren til mormoren melder en bekymring til barnevernet. Han forteller at moren til Karianne stadig sprekker og er på fylla i dagevis. Til slutt henter han og mormoren til Karianne jenta hjem til seg. De gjør en avtale med moren om at jenta skal bo hos dem, og dette blir godkjent av barnevernet som en «privat familieplasing». Men i vedtaket skriver barnevernet at ordningen skal følges opp av dem hver måned det neste halvåret. En så sterk oppfølging er naturlig, sett i lys av at mormoren selv mistet omsorg for Kariannes mor, nettopp på grunn av høyt alkoholforbruk og dårlige valg hun tok i forhold til kjæresten.

Men det skjer ikke. Etter et hjemmebesøk i desember, der jenta beskrives som «kvikk og opplagt», kommer ikke barnevernet på besøk før det har gått over tre måneder. På dette andre og siste besøket beskrives Karianne som blid og opplagt. Barnevernet skriver i rapporten at de ikke har hatt kapasitet til månedlige hjemmebesøk, men at de har snakket med mormoren på telefonen.

Så forsvinner barnevernet ut av livet til Karianne og mormoren. I tre år blir det stille.

Pleiet mormoren

Men så får barnevernet nye opplysninger om livssituasjonen til Kariannes mormor. Det viser seg at hun ikke har jobbet de siste tre årene og har avvist attføring fordi hun har vært for syk. Men til tross for at mormoren er for syk til å jobbe, foretar ikke barnevernet noe hjemmebesøk for å under-

Det fins heller ingen helseerklæring angående mormorens tilstand i Kariannes mappe.

Det tar et helt år før barnevernet innkaller Karianne og mormoren til samtale for å undersøke om omsorgssituasjonen er tilfredsstillende. Det tar to år før en tilsynsfører blir utnevnt, og ett år senere kommer det fram at mormoren aldri hørte noe fra denne tilsynsføreren.

Våken og redd

I dag forteller Karianne at hun var mye alene. Hun fikk sjelden eller aldri ha venner på besøk. Men det var mye festing, og mormorens venner var mye inn og ut av huset – i tillegg til Kariannes rusavhengige mor.

– Noen kom og ga mormor tabletter. Jeg var ikke noe glad i dem, de oppførte seg ikke bra. Da gikk jeg inn på rommet mitt og lukket døra. Det hendte ofte at jeg våknet. Av at noen skrek, ble dyttet ned trappa. Jeg så gjennom dørsprekken når noen gikk forbi, jeg ble ekstra redd da. Spesielt for mannfolk. Mamma gikk også inn og ut hjemme hos oss. Hun og mormor pleide å bytte tabletter. Som oftest var mamma ruset på alkohol ▶

De glemte barna

- Høsten 2009 fortalte Adresseavisen om 40 barn som sto i fosterhjemskø i Trondheim.
- Våren 2011 tok Adresseavisen opp de mest sentrale problemstillingene i barnevernet i en serie på over 20 artikler.
- Den siste uken har vi avdekket at 52 barn har vært utsatt for vold og overgrep mens de har vært under offentlig beskyttelse i løpet av de siste ti årene.

Fin jente: Fra hun var halvannet år, bodde Karianne hjemme hos mormor, som selv hadde mistet omsorgen for sin egen datter. Foto: PRIVAT

Julaften: Her feires jul hjemme hos mormor. Etterhvert som Karianne ble eldre, ble det dårlig med julefeiringer. Foto: PRIVAT

► eller narkotika, forteller Karianne. Når hun var alene kunne hun bli sint. Slå i veggen. Rive av det blå tapetet på rommet sitt. Bak barnesenga der hun lå, var tapetet nesten helt borte.

– Jeg kunne være rampete. Som straff ble jeg låst inne på rommet og lyset ble slått av. Det verste var at lyset ble borte, det ble så mørkt.

Bestemoren ble etter hvert for syk til å hente posten. Bøtter med avføring stod i stua fordi hun ikke klarte å gå til toalettet på grunn av underernæring.

Karianne forklarer uten store følelser:

– Jeg måtte passe på mormor. Det var bare jeg som kunne gjøre det.

Utrygt for Karianne

Nesten tre år etter at mormoren ble godkjent som fostermor til Karianne, sier hun selv til barnevernet at det beste ville vært at jenta bodde hos moren. Men Karianne hadde forsøkt dette sommeren før hun begynte i førsteklasse. Da fungerte det dårlig. Det var mye fyll og bråk. Moren var ute og festet, mens seks år gamle Karianne var mye hjemme alene med sin lillesøster på halvannet år.

Barnevernet er nå i ferd med å forberede en sak for fylkesnemnda om varig omsorgsovertakelse fra Kariannes mor. Til tross for at mormor nå selv har uttrykt bekymring for situasjonen til Karianne og seg selv, går tiden.

Det tar nesten ett år før barnevernet på nytt besøker hjemmet.

Denne gangen opplyser barnevernet at de i forbindelse med omsorgsovertakelsen også

vil utrede mormoren som fosterhjem. Da er Karianne elleve år og har bodd der fast siden hun var halvannet år.

Alene med dødssyk mormor

Så kommer den første bekymringsmeldingen fra skolen. Karianne har høyt fravær og store kunnskapshull. Det er ifølge skolen vanskelig å holde kontakt med hjemmet.

Meldingen fører ikke til hjemmebesøk eller andre undersøkelser.

Men to måneder senere, en kveld i mars, skjer det noe. Mormoren får store pusteproblemer, og Karianne må ringe ambulansen. De tar med seg bestemoren, men hun sendes hjem til Karianne etter kort tid. Så blir hun alvorlig syk igjen. Karianne må på nytt ringe ambulansen. I en bekymringsmelding til barnevernet etter denne episoden, står det at jenta viste betydelige tegn på redsel i situasjonen. Hjemmet ble beskrevet som «et betydelig kaos der tabletter fløt».

Etter denne episoden varsler skolen at de har vært bekymret for jentas hjemmesituasjon i lang tid. Det er likevel bare to måneder siden de for første gang meldte sin bekymring. Nå er de imidlertid tydelige på at Kariannes hjemmesituasjon bærer preg av omsorgssvikt. De skriver også at de fleste oppgavene i hjemmet faller på elleveåringen – inkludert pleie av sin syke mormor.

Meldingen avsluttes slik: «Det haster å få til en forbedring av Kariannes situasjon».

Men for barnevernet haster det ennå ikke.

Reagerer til slutt

Bekymringen fører til at barnevernet tar en telefon til jentas tante, som sier hun har

bodd sammen med jenta etter at moren havnet på sykehus.

Men når mormor kommer hjem igjen, er det Karianne som må fortsette å ta ansvar for henne.

Dette skjer uten et eneste hjemmebesøk fra barnevernet.

Slik er situasjonen – i åtte nye måneder.

Da blir mormoren på nytt syk. Karianne ringer ambulansen. Ambulansepersonalet ringer barnevernsvakta fordi de er bekymret for jenta. Situasjonsbeskrivelsen er som en reprise fra hendelsen åtte måneder tidligere: Ei livredd og trøtt jente som må reddegjøre for bestemorens sykdom. Et hjem som flyter av rot og medisiner. Mormoren er underernært og utmattet, hun har vært deprimert og tatt store mengder tabletter.

Karianne får være hos tanten og familien. Men ikke mange dager senere får barnevernet vite at jenta er sendt tilbake til sin syke og rusavhengige mor.

Denne gangen reagerer barnevernet.

Fosterhjemsavtalen med bestemoren til Karianne blir sagt opp. Da har jenta bodd hos sin syke og rusavhengige mormor i over elleve år.

Mormor var veldig glad i deg

I barnevernets egne dokumenter fra årene etter at Karianne ble flyttet ut av mormorens hjem, konstateres det flere steder at barnevernets oppfølging av Karianne har vært dels fraværende og mangelfull. Det fastslås også at Karianne – mens hun var under barnevernets omsorg – levde under omsorgssvikt hos mormoren.

Karianne får etter hvert et nytt fosterhjem,

Albumet: Karianne har mange bilder fra tida hos mormor, og hun har gode minner også.

Hjemme: Karianne (19) bor nå i et trygt, kjærlig og stabilt fosterhjem.

og mormoren dør ikke lenge etter at jenta har flyttet til det nye hjemmet. Det går fint det første året. Men etter hvert vokser konflikten mellom Karianne og de nye fosterforeldrene. Det blir fire tøffe år med det Karianne beskriver som psykisk trakassering. Samtidig sliter hun med vonde opplevelser fra barndommen, men føler at hun ikke har noen å snakke med.

Til slutt begynner Karianne å skade seg selv, og hun sliter med selvmordstanker.

– Så fikk jeg en ny saksbehandler i barnevernet. For første gang var det noen som spurte meg hvordan jeg hadde det. Det endte med at jeg ble hasteflyttet til et nytt, forsterket fosterhjem.

Hun gikk på tå hev i starten, ventet på at de nye fosterforeldrene skulle kjefte og krangle. Hun var engstelig for alt mulig. Men sakte, men sikkert, fant Karianne seg til rette i sitt nye hjem. Fostermoren forteller at hun er ei flott jente å ha i huset. De bruker ennå mye tid på å bearbeide opplevelser fra barndommen, også de gode minnene:

– Mormor var veldig glad i deg. Du må skille mellom mormor som omsorgsperson og mormors atferd, sier Kariannes nye fostermor.

– Kan ikke kommentere

Barnevernslederen i kommunen som hadde ansvaret for «Karianne» sier de ikke kan kommentere saken.

– Jeg kan bekrefte at vi har fått en henvendelse fra hennes advokat, men kommunen er ikke saksøkt eller stevnet. Og på grunn av taushetsplikten kan vi ikke kommentere saken.

Venter flere erstatningskrav

– Jeg er overbevist om at det i tiden framover vil komme mange flere erstatningskrav rettet mot barnevernet.

Det sier bistandsadvokat Mette Yvonne Larsen (bildet), som i over 20 år har hatt barneverns- og erstatningssaker blant sine spesialområder.

Larsen bisto i 2010 tre søstre fra Drammen som krevde erstatning etter at barnevernet ikke grep inn da de ble utsatt for omsorgssvikt i oppveksten. Advokaten spådde et oppgjør for barneverns ofre på linje med det som kom for barn som vokste opp på norske barnehjem fra 1945 til 1980.

Larsens begrunnelse var at barnevernet over hele landet har unnlatt å gripe inn i et stort antall saker der de har fått bekymringsmeldinger om omsorgssvikt, vold eller overgrep.

– Jeg bygger denne antakelsen på egne erfaringer og på at det i det siste har vært økt fokus på disse historiene, sier hun.

De tre søstrene vant saken, og ble tidligere i år tilkjent en erstatning på 5,2 millioner kroner fra Drammen kommune. Advokaten regner med at også Adresseavisens artikkel-

serie om «De glemte barna» vil føre til økt press på rettsapparatet.

– Denne typen saker er selvforsterkende. Tidligere har det ikke vært mulig å vinne slike saker. Når det skjer, får folk håp. De ser at det er mulig, og vi har den siste tiden opplevd en enorm økning av slike henvendelser til vårt advokatkontor, sier Larsen.

– Barnevernet gjør ikke jobben sin?

– De venter for lenge med å gripe inn, og de har et dokumentasjonsproblem. Når de velger å la være å gå inn i en sak, har de vært dårlige med å dokumentere hvorfor. Kanskje har de gjort en vurdering de hadde kunnet stå for, men de har ingen dokumentasjon. I tillegg kan det se ut som de for ofte kvier seg med å gå inn i konfliktfylte og kompliserte saksforhold.

– Du sa for ett år siden at myndighetene burde lage en billighetserstatningsordning for barneverns ofre, slik de i 2005 gjorde for dem som ble utsatt for overgrep på barnehjemmene. Hva ville det innebære?

Det ville bety at ofrene slapp å gå inn i og dokumentere at det hadde skjedd svikt i hvert enkelt tilfelle. Hvis de kunne påberope feil i saksbehandlingen, ville ofrene slippe å gå rettens vei.

svanhild.naterstad@adresseavisen.no ■

13 overgrepssaker avdekket

TEKST

LAJLA ELLINGSEN
951 98 717
lajla.ellingsen@adresseavisen.no

TEKST

MARIK BY RISE
951 98 719
mari.by.rise@adresseavisen.no

14. desember 2011 | Adresseavisen

13 barn er blitt flyttet fra fosterhjem i Trondheim fra 2005 frem i dag, etter mistanke om seksuelt misbruk eller vold. Ingen av flyttingene kom på grunn av varsling fra tilsynsførere.

Etter at Adresseavisen avdekket at 52 barn er blitt utsatt for grove overgrep i fosterhjem og av støttekontakter, tok oppvekstdirektør Jorid Midtlyng initiativ til en oversikt over hvor mange fosterbarn i Trondheim som har blitt flyttet ut av tilsvarende årsaker.

Kommunens saker er altså ikke forhold der det foreligger dom, slik det gjør i Adresseavisens undersøkelse, men saker der barnevernet selv har tatt affære etter å ha mistenkt overgrep i fosterhjem. I går fikk formannskapet en orientering ut fra informasjon som er innhentet fra enhetslederne i barne- og familietjenesten i Trondheim.

– Ingen av disse er avdekket på grunn av at tilsynsførere har varslet.

JORID MIDTLYNG, oppvekstdirektør Trondheim kommune

Oversikten viser at fra 2005 til i dag er 13 barn blitt flyttet på grunn av mistanke om overgrep.

Noen dømt, andre henlagt

I syv av sakene er det mistanke om seksuelle overgrep mot barnet selv. I tre andre saker har det vært mistanke om seksuelle overgrep utført av fosterfar knyttet til andre barn i hans nærhet, og hvor man har flyttet fosterbarnet for å beskytte det. I ytterligere tre saker har fosterbarnet blitt flyttet på grunn av at det skal ha vært utsatt for vold.

– Jeg kan ikke garantere at oversikten er komplett, vi har ikke gjennomgått alle mapper, men dette er sakene enhetslederne kjenner til. Sakene er selv-

sagt anmeldt. Noen av dem er pådømt, andre henlagt. Dette har jeg ikke oversikt over, men barna er flyttet, sier Midtlyng og legger til:

– Det har vært stor oppmerksomhet rundt flyttinger i barnevernet de siste årene. Men noen ganger er flyttinger høyst nødvendig, ikke minst i slike saker, sier Midtlyng.

Tilsynsførere ikke varslere

– Hvordan er disse sakene avdekket?

– Det er veldig forskjellig. Det jeg kan slå fast er at ingen av disse er avdekket på grunn av at tilsynsfører har varslet. De viktigste varslene er i barnas nærmeste omkrets, lærerne, barnehagepersonalet, helsesøstre og nabokjerringa. I tillegg må selvsagt også barnevernstjenesten ha sin oppfølging av barna i fosterhjem.

– Hva sier det deg at ingen av sakene er avdekket av tilsynsfører?

– Dette er en stort og viktig tema dere nå har brakt frem, og jeg håper det blir en viktig samfunnsdebatt om hvordan vi kan fornye sikkerhetsnettet rundt disse barna. For det trengs.

– Hva mener du med en viktig

Geir Waage

samfunnsdebatt?

– At det ikke blir en diskusjon på de politiske fløyene, men at man bruker faglig og politisk kreativitet til å finne løsninger som er bedre enn dagens. Det verste vi kan utsette et menneske for, er det som har skjedd med disse barna, som i utgangspunktet er særlig sårbare.

Gruppeleder for Ap, Geir

Waage, sier at historiene Adresseavisen har presentert er oppskakende og vonde å lese.

– Hvis det er én ting som står klart for oss etter serien om overgrep mot fosterbarn, så er det at føre var-prinsippet alltid må gjelde i slike saker slik at barna kan redde fra slike avskyelige handlinger. Når det foreligger mistanke om at alt ikke er som det skal i hjemmet – enten det er det biologiske eller fosterhjem – så må barnets sikkerhet og trygghet alltid gå foran andre vurderinger, sier Waage.

SERIE

De glemte barna

- Høsten 2009 fortalte Adresseavisen om 40 barn som sto i fosterhjemsø i Trondheim.
- Våren 2011 tok Adresseavisen tok opp de mest sentrale problemstillingene i barnevernet i en serie på over 20 artikler.
- Forrige uke avdekket vi vold og overgrep som barn under offentlig beskyttelse har vært utsatt for.

De glemte barna • Barnas sikkerhet foran fosterforeldres rettssikkerhet

Vil at barnevernet kan sjekke ut anmeldelser

Lederen av barnekomiteen i Stortinget, Aps Gunn Karin Gjøl, ønsker at barnevernet skal kunne sjekke med politiet om aktuelle omsorgspersoner har vært anmeldt for straffbare forhold.

Dermed åpner stortingsrepresentanten for en helt ny praksis i slike saker.

Regjeringen har allerede fått innført det som kalles en uttømmende politiattest. Det innebærer at politiattesten skal inneholde alle straffbare pådømte forhold. Også saker som ikke er avsluttet skal påføres. Nå vil komitélederen på Stortinget gi barnevernet større muligheter for å undersøke med politiet om potensielle omsorgspersoner har vært anmeldt eller etterforsket.

Dette skal kunne sjekkes ved mistanke om mulige straffbare forhold, mener Gjøl.

Henlegges

De fleste sedelighetssakene (om lag 80 prosent) blir nemlig hen-

TEKST

LAJLA ELLINGSEN
951 98 717
lajla.ellingsen@
adresseavisen.no

TEKST

MARIK. BY RISE
951 98 779
mari.by.rise@
adresseavisen.no

tingsproposisjon, og Gjøl forventer betydelige endringer i lovverket når det gjelder barnevernet generelt. I den forbindelse ønsker hun også at barnevernbarnas sikkerhet tas opp.

– Taushetsplikten til politiet må ikke forhindre at viktig informasjon tilkommer barnevernet. Derfor vil jeg be Lysbakken se på om det i dag er noe som hindrer politiet i å videreformidle den

mistanke om mulige straffbare forhold, mener Gjøl.

Henlegges

De fleste sedelighetssaken (om lag 80 prosent) blir nemlig henlagt. For barnevernet kan det likevel være viktig å vite om det har vært oppe saker tidligere, selv om de er henlagt.

– Sikring av fosterforeldre er svært viktig. Jeg mener taushetsplikten ikke må komme i veien for at informasjon om tidligere anmeldelser og etterforskning overføres til barnevernet, sier Gjøl og konstaterer:

– En politiattest vil aldri være fyllestgjørende. Vi har en plikt til å prioritere sikkerheten til disse barna som er under offentlig omsorg.

– **Men dette er vanskelig ut fra et rettssikkerhetssynspunkt?**

– Ja, det er svært vanskelig. Men når det gjelder rettssikkerhet er ungene sin sikkerhet overordnet. De skal føle seg trygge.

Forventer lovendringer

Gjøl sier at man ikke kan være på en svarteliste fordi man er anmeldt en eller annen gang, men at overføring av informasjon må skje i god dialog med politiet. Gjøl sier at hun vil ta opp saken med barneminister Audun Lysbakken. Han skal levere en stor-

– Taushetsplikten til politiet må ikke forhindre at viktig informasjon tilkommer barnevernet. Derfor vil jeg be Lysbakken se på om det i dag er noe som hindrer politiet i å videreformidle den informasjonen.

Ønsker register

Gjøl ønsker seg også et offentlig register over dommer der barn under offentlig omsorg har vært involvert. I dag er det ingen offentlige instanser som har oversikt over straffesaker der barn under offentlig omsorg har vært involvert. Heller ikke politi eller domstoler, fordi barn under offentlig omsorg ikke er et søkbart kriterium. Dermed må man gå gjennom dommene manuelt for å finne ut om aktuelle overgrepssaker involverer bistand fra barnevernet. Når det gjelder tingrettsdommer er disse heller ikke tilgjengelig elektronisk. Den manglende oversikten var bakgrunnen for at Adresseavisen startet arbeidet med å kartlegge denne typen dommer manuelt.

– Serien deres er et eksempel på at vi må ha systematisk kunnskap. Dette er informasjon til synsmyndigheter og barnevern må ha tilgang på.

Gunn Karin Gjøl mener at det må bli Bufdir sin oppgave å føre en slik oversikt, kontinuerlig.

– Den jobben er ikke gjort tidligere og den er det viktig at Bufdir gjør. De må ha en komplett oversikt over slike saker, framholder Gjøl.

Hun er også tydelig på at tilsynssystemet må bli mye bedre enn i dag. Mer profesjonelle folk, flere tilsyn

– Dette er en erkjennelse av at vi har hatt manglende kontroll og oversikt. Det er viktig at vi har media til å påpeke det på en systematisk måte, slik at vi kan forbedre systemene.

Dialog: Leder av barnekomiteen i Stortinget, Gunn Karin Gjøl (Ap) etterlyser en tettere kontakt mellom politi og barnevern for å kunne sjekke om potensielle omsorgspersoner har vært anmeldt for kriminelle forhold. Foto: MORTEN HOLM/Scanpix

- Kan ikke opplyse om anmeldelser

Politiinspektør Gunnar Olaf Gundersen sier at politiattesten skal inneholde alle saker som ennå ikke er avsluttet.

Det betyr at hvis det foreligger en anmeldelse, og den ikke er henlagt, vil det framgå av en politiattest.

Politiet har også en plikt til å varsle barnevernet hvis det kom-

mer inn en anmeldelse på en person som er i et ansettelsesforhold hvor anmeldelsen er relevant for arbeidsforholdet.

– **Men hvis en person er anmeldt for et overgrep, men saken henlagt, da kan ikke politiet opplyse om det, hvis barnevernet ber om det?**

– Det er riktig.

– **Heller ikke om personen er anmeldt for eksempel fire ganger?**

– Det er også rett.

FØLG SERIEN PÅ NETT

Les flere saker og se filmen om arbeidet med de glemte barna på

 adresa.no

SERIE

De glemte barna

● Høsten 2009 fortalte Adresseavisen om 40 barn som sto i fosterhjemskø i Trondheim.

● Våren 2011 tok Adresseavisen opp de mest sentrale problemstillingene i barnevernet i en serie på over 20 artikler.